

Sygn. akt III AUa 476/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 września 2012 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jerzy Andrzejewski (spr.)
Sędziowie:	SSA Grażyna Czyżak SSA Daria Stanek
Protokolant:	Angelika Judka

po rozpoznaniu w dniu 27 września 2012 r. w Gdańsku

sprawy J. R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 24 stycznia 2012 r., sygn. akt VII U 3050/11

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 476/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 31 sierpnia 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił J. R. prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnym warunkach z uwagi na niespełnienie warunków nabycia tego prawa, przewidzianych przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227 ze zm.). Organ rentowy wskazał, że nie uwzględnił ubezpieczonemu okresu od 17 maja 1974 r. do 16 maja 1981 r. oraz od 11 sierpnia 1982 r. do 30 czerwca 1988 r. w (...) Przedsiębiorstwie (...) oraz okresu od 14 listopada 1990 r. do 15 stycznia 1993 r. w (...) Sp. z o.o. jako pracy, która była wykonywana w szczególnych warunkach, albowiem z przedłożonej dokumentacji wynika, że ubezpieczony był zatrudniony na stanowisku „cieśli” i brak jest określenia charakteru pracy.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył ubezpieczony J. R., wskazując, iż jest ona dla niego krzywdząca, albowiem nie uznano mu 15 lat pracy w szczególnych warunkach na podstawie przedłożonych przez niego dokumentów otrzymanych z archiwum.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie podtrzymując stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 24 stycznia 2012 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku - VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawcy J. R. prawo do emerytury z dniem ukończenia 60 roku życia.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł o następujące ustalenia faktyczne. Ubezpieczony J. R., urodzony dnia (...), w dniu 16 maja 2011 r. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wniosek o emeryturę. Wnioskodawca nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego i nie pozostaje w stosunku pracy. W toku postępowania przed organem rentowym ubezpieczony udowodnił na dzień 01 stycznia 1999 r. 27 lat, 10 miesięcy i 12 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 8 lat, 2 miesiące i 13 dni pracy w szczególnych warunkach. Decyzją z dnia 31 sierpnia 2011 r., zaskarżoną w niniejszym postępowaniu, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił J. R. prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnym warunkach z uwagi na niespełnienie warunków nabycia tego prawa, tj. wobec nie udowodnienia wymaganego 15 - letniego okresu pracy w szczególnych warunkach. Wnioskodawca J. R. w okresie od dnia 17 maja 1974 r. do dnia 16 maja 1981 r. oraz od dnia 11 sierpnia 1982 r. do dnia 30 czerwca 1988 r. zatrudniony był w (...) Przedsiębiorstwie (...) na stanowisku cieśli, betoniarza i zbrojarza. Przedsiębiorstwo to zajmowało się uzbrojeniem terenu w kanalizację ścieków i wód deszczowych. Do obowiązków wnioskodawcy należało wykonywanie i szalowanie podłoża pod ułożenie rur kanalizacyjnych. Poza tym pracował on przy wykonywaniu betonowych komór (studni kanalizacyjnych), które służyły do czynności kontrolnych i czyszczenia kanałów oraz przy budowaniu zbiorników retencyjnych przy oczyszczalni ścieków. Czynności te wykonywał w wykopach o głębokości od 3 do 7 m, przy czym najczęściej na głębokości 3 - 4 m. Pracę tę wnioskodawca wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy zważył, iż odwołanie skarżącego J. R. zasługuje na uwzględnienie. Przedmiotem niniejszego postępowania była kwestia ustalenia prawa ubezpieczonego do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Wyniki przeprowadzonego przez Sąd postępowania dowodowego wykazały, że wnioskodawca legitymuje się wymaganym 15 - letnim stażem pracy w szczególnych warunkach, co sprawia, iż stanowisko organu emerytalnego odmawiające wnioskodawcy prawa do wcześniejszej emerytury, nie jest słuszne. Sąd Okręgowy przywołał następnie znajdujące zastosowanie przepisy prawa i wskazał, iż bezspornym jest, iż ubezpieczony osiągnął 60 rok życia, na dzień złożenia wniosku udokumentował okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze powyżej 25 lat, nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego oraz nie pozostawał w stosunku pracy. Przedmiotem sporu pozostawało jedynie ustalenie, czy za zatrudnienie w szczególnych warunkach może zostać uznany okres zatrudnienia od 17 maja 1974 r. do 16 maja 1981 r. oraz od 11 sierpnia 1982 r. do 30 czerwca 1988 r. w (...) Przedsiębiorstwie (...) jako pracy, która była wykonywana w szczególnych warunkach, albowiem jak wskazał pozwany, z przedłożonej dokumentacji wynika, że ubezpieczony był zatrudniony na stanowisku „cieśli” i brak jest określenia charakteru jego pracy. W pierwszym rzędzie zaznaczyć należy, iż przy ustalaniu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach na podstawie ww. rozporządzenia, nie można kierować się względami nazewnictwa danego stanowiska pracy. Należy ustalić jakie prace wnioskodawca rzeczywiście wykonywał, bowiem ta okoliczność. nie zaś nazwa zajmowanego stanowiska, przesądza o ewentualnym istnieniu przesłanek dla przyznania dochodzonego świadczenia (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2004 r. sygn. akt II UK 337/03, OSNP 2004/22/392). W ocenie Sądu, fakt wykonywania przez ubezpieczonego pracy w szczególnych warunkach w spornym okresie znajduje potwierdzenie w zebranych w sprawie materiale dowodowym (umowie o pracę, przeszerogowaniach, kartach obiegowych zmiany, oświadczeniach). Niewątpliwie został on potwierdzony zeznaniami świadków - współpracowników ubezpieczonego ze spornego okresu zatrudnienia - którzy zgodnie zeznali, iż ubezpieczony przez cały okres zatrudnienia w ww. przedsiębiorstwie, pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wyłącznie w głębokich wykopach jako cieśla, zbrojarz i betoniarz. Jego praca

polegała na wykonywaniu i szalowaniu podłoża pod ułożenie rur kanalizacyjnych oraz na wykonywaniu betonowych komór (studni kanalizacyjnych). Pracował też przy budowaniu zbiorników retencyjnych przy oczyszczalni ścieków. Wszystkie te czynności wykonywał w wykopach o głębokości najczęściej 3 - 4 m. Ponadto, jak wskazał świadek Z. R., (...) Przedsiębiorstwo (...) zajmowało się tylko i wyłącznie uzbrojeniem terenu w kanalizację ścieków i wód deszczowych. Zdaniem Sądu, przesłuchani w sprawie świadkowie posiadają odpowiednią wiedzę na temat charakteru wykonywanej przez ubezpieczonego pracy, byli zatrudnieni wraz z ubezpieczonym mniej więcej w tym samym okresie czasu, w tym samym zakładzie pracy. Sąd również nie znalazł jakichkolwiek podstaw by kwestionować ich wiarygodność. Zaznaczyć w tym miejscu także należy, iż prawo do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach przysługuje wówczas, gdy ubiegający się o prawo wykonywał prace w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku. Decydujące znaczenie ma zatem rodzaj i wymiar wykonywanej pracy a nie przedłożenie świadectwa pracy w szczególnych warunkach określającego stanowisko pracy, ponieważ o zaliczeniu danego rodzaju pracy do wykonywanej w szczególnych warunkach decyduje nie nazwa zajmowanego stanowiska, ale charakter wykonywanych czynności. W ocenie Sądu, ubezpieczony spełnił wszystkie przesłanki dla nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku w trybie art. 184 cyt. wyżej ustawy emerytalnej, ponieważ osiągnął 60 rok życia, na dzień złożenia wniosku udokumentował okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze powyżej 25 lat, nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego oraz nie pozostawał w stosunku pracy, a także spełnił przesłankę co najmniej 15 lat zatrudnienia w szczególnych warunkach, przy doliczeniu okresu zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie (...). Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy uznał, że wnioskodawca w spornym okresie zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie (...) wykonywał roboty wodnokanalizacyjne i budował rurociągi w głębokich wykopach, wobec tego był zatrudniony na stanowisku, o którym mowa w pkt I działu V wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Uwzględnienie spornego okresu wskazuje, iż staż pracy wnioskodawcy w warunkach szczególnych, wraz z udowodnionym przez niego 8 - letnim, 2 - miesięcznym i 13 - dniowym okresem pracy w szczególnych warunkach, jest dłuższy niż wymagany ustawą, a zatem, zgodnie z przepisem § 4 rozporządzenia, oznacza spełnienie tego wymogu do przyznania wnioskodawcy świadczenia emerytalnego w wieku obniżonym. W konkluzji, z wyżej przytoczonych względów Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w związku z cytowanymi wyżej przepisami, zmienił zaskarżoną decyzję organu ubezpieczeniowego i przyznał J. R. prawo do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach od dnia 15 czerwca 2011, tj. od ukończenia przez ubezpieczonego 60 lat, mając na uwadze fakt, iż wniosek o emeryturę ubezpieczony złożył w dniu 16 maja 2011 r. oraz dyspozycję art. 129 w zw. z art. 100 ust. 1 cyt. ustawy emerytalnej, zgodnie z którym świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca w którym zgłoszono wniosek.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł organ rentowy, zaskarżając go w całości i zarzucając naruszenie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jedn. tekst Dz. U. z 2009r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.), poprzez ustalenie, iż wnioskodawca pracował w szczególnych warunkach. Wskazując na powyższe, pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji. W uzasadnieniu apelujący umotywowował podniesiony zarzut i wnioski, w szczególności zarzucając, iż Sąd I instancji nie wskazał żadnych przepisów branżowych, by można uznać, że praca była wykonywana na stanowiskach pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach. Sąd I instancji, nie wskazał stanowisk, na których wykonywanie pracy uprawniałoby wnioskodawcę do wcześniejszej emerytury. Wykaz prac w szczególnych warunkach zamieszczony w wykazie A, dział V pkt I załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983r., nie wymienia prac zbrojarza i betoniarza.

W odpowiedzi na apelację ubezpieczony wniósł o jej oddalenie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie przypomnieć należy, iż ubezpieczony J. R. wniósł odwołanie od decyzji odmawiającej przyznania wnioskowego świadczenia, tj. prawa do wcześniejszej emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych /dalej ustawy emerytalnej/. Wskazany przepis wraz z art. 32 ustawy emerytalnej oraz przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze /dalej rozporządzenia/, określają dla mężczyzn następujące przesłanki prawa do wcześniejszej emerytury: ukończony 60 rok życia, 25 letni ogólny staż ubezpieczeniowy, 15 letni okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przed 1 stycznia 1999 r., nieprzystąpienie do OFE albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem.

W niniejszym postępowaniu istota sporu sprowadza się do oceny, czy ubezpieczony legitymuje się 15 letnim stażem pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Organ rentowy bezspornie zaliczył ubezpieczonemu do szczególnego stażu pracy 8 lat, 2 miesiące i 13 dni. W ocenie Sądu Apelacyjnego, do bezspornego okresu pracy w szczególnych warunkach Sąd Okręgowy zasadnie doliczył ubezpieczonemu okresy zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie (...) w okresie od 17 maja 1974r. do 16 maja 1981r. i od 11 sierpnia 1981r. do 30 czerwca 1988r., gdzie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał roboty wodnokanalizacyjne i budował rurociągi w głębokich wykopach.

Sąd Apelacyjny oczywiście dostrzega, że ubezpieczony nie przedłożył świadectwa pracy w szczególnych warunkach, zaś podstawę ustaleń faktycznych w sprawie stanowią zeznania świadków: Z. R. – k. 27-28 i T. Ś. – k. 28 oraz wyjaśnienia samego wnioskodawcy – k. 28.

Zaakcentowania wymaga, iż apelujący nie sformułował jednak konkretnych zarzutów co do oceny wiarygodności uzyskanych zeznań, lecz podniósł, że Sąd Okręgowy nie wskazał żadnych przepisów branżowych, by można było uznać, że praca była wykonywana w szczególnych warunkach.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, tak postawiony zarzut nie może wzruszyć ustaleń dokonanych przez Sąd I instancji na podstawie uzyskanego materiału dowodowego. Podkreślenia bowiem wymaga, iż przy ustalaniu szczególnego stażu pracy kluczowe znaczenie ma nie nazwa zajmowanego stanowiska, a faktycznie wykonywana praca, która aby mogła być uznana za pracę w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, musi być wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku /§ 2 ust. 1, rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze/.

Nadto podkreślenia wymaga, iż brak odniesienia do przepisów resortowych w żaden sposób nie dyskwalifikuje oceny Sądu Okręgowego, który uznał, że ubezpieczony wykonywał pracę w warunkach wskazanych w wykazie A, dział V pkt 1 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983r. Uszło bowiem uwadze skarżącego, iż regulacja zawarta w § 1 ust. 2-3 rozporządzenia, zgodnie z wyjaśnieniem Sądu Najwyższego wyrażonym w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 13 lutego 2002 r., III ZP 30/01, nie upoważniała właściwych ministrów, kierowników urzędów centralnych i centralnych związków spółdzielczych do wydawania aktów niepozostających w zgodności z powszechnie obowiązującym prawem, ani nie przewidywała możliwości wykraczania poza wykazy prac wykonywanych w szczególnych warunkach wymienionych w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów. Innymi słowy wykazy resortowe muszą być dostosowane do treści tego załącznika, w którym zawarty jest kompletny wykaz stanowisk pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Co więcej, jeżeli przepisy „branżowe” określają stanowiska pracy niezgodnie z załącznikiem do rozporządzenia, nie wywołują skutków przewidzianych w art. 32 ustawy.

Dla porządku wskazać można, iż w załączniku nr 1 do Zarządzenia Nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983 r. w sprawie wykazu stanowisk pracy w zakładach pracy nadzorowanych przez Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, na których są wykonywane

prace w szczególnych warunkach uprawniające do wcześniejszego przejścia na emeryturę oraz do wzrostu emerytury lub renty /Dz.Urz.MB.1983.3.6/ w wykazie A - stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach uprawniające do wcześniejszego przejścia na emeryturę oraz do wzrostu emerytury lub renty, w dziale V - w budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych, pod poz. 1 - roboty wodno-kanalizacyjne oraz budowa rurociągów w głębokich wykopach, wymieniono w szczególności stanowiska: betoniarz-zbrojarz (pkt 2) oraz cieśla (pkt 4).

Dodatkowo na potwierdzenie trafności ustaleń faktycznych Sądu Okręgowego, wskazać należy, iż w aktach rentowych na karcie 6 dokumentacji lekarskiej znajduje się odpowiedź (...) Przedsiębiorstwa (...) z dnia 6 maja 1981r., w której pracodawca wprost wskazał, iż ubezpieczony wykonuje pracę „na wolnym powietrzu w głębokich wykopach”. W ocenie Sądu Apelacyjnego, pismo jako oficjalna korespondencja pomiędzy organem rentowym a pracodawcą, powstała w okresie zatrudnienia ubezpieczonego a na długo przed jego wnioskiem o przyznanie prawa do emerytury, potwierdza wiarygodność zeznań zarówno świadków, jak i samego ubezpieczonego.

Reasumując, w ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd I instancji trafnie zakwalifikował wskazane wyżej sporne okresy zatrudnienia zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze do okresów zatrudnienia w warunkach szczególnych - uprawniających do nabycia emerytury na zasadach określonych przepisami art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - jako wskazane w wykazie A, Dziale V, poz. 1 — w budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych roboty wodnokanalizacyjne oraz budowa rurociągów w głębokich wykopach.

Wobec doliczenia do bezspornego stażu pracy w szczególnych warunkach okresów zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie (...) w okresie od 17 maja 1974r. do 16 maja 1981r. i od 11 sierpnia 1981r. do 30 czerwca 1988r., ubezpieczony legitymuje się ponad 15 letnim okresem pracy w warunkach szczególnych.

J. R. spełnia także pozostałe przesłanki nabycia prawa do emerytury we wcześniejszym wieku z art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, tj. z dniem 15 czerwca 2011r. ukończył 60 rok życia, posiada ogólny staż ubezpieczeniowy w wymiarze 27 lat, 10 miesięcy i 12 dni, nie jest członkiem OFE i nie pozostaje w zatrudnieniu.

W ocenie Sądu Apelacyjnego ubezpieczony wykazał, że spełnia wszystkie przesłanki nabycia prawa do wcześniej emerytury na mocy art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a zatem zaskarżony wyrok odpowiada prawu.

Mając na uwadze powyższe, na mocy art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł, jak w sentencji.